

УДК 343.98 (477)

Богдан Анатолійович БУРБЕЛО,

*викладач кафедри криміналістики та судової експертології
факультету № 1 Харківського національного університету
внутрішніх справ*

**КРИМІНАЛІСТИЧНІ АСПЕКТИ РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ,
ПОВ'ЯЗАНИХ З ТОРГІВЛЕЮ ЛЮДЬМИ**

Людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю.

Успішне розслідування і попередження злочинів у сфері торгівлі людьми значною мірою залежить від належної професійної підготовки працівників поліції.

Аналіз слідчої практики свідчить, що розслідування торгівлі людьми в Україні викликає певні труднощі пов'язаних з недостатнім міжвідомчим співробітництвом на національному та міжнародному рівнях і відсутність пропозицій для покращення діяльності по боротьбі з цими злочинами. Також під час розслідування слідчими не завжди всебічно і повно оцінюються слідчі ситуації на різних етапах розслідування, не проводиться весь комплекс необхідних слідчих, оперативно-розшукових заходів, спрямованих на встановлення місця знаходження потерпілого, до кримінальної відповідальності притягуються лише рядові виконавці, тоді як організатори і керівники злочинних груп залишаються поза полем впливу правоохоронних органів.

Таким чином, вважаємо, що в юридичній науці сформувався потреба в комплексному дослідженні проблеми розслідування злочинів, пов'язаних з торгівлею людьми, інтегровано включаючи, як кримінально-процесуальні, так і криміналістичні аспекти.

До основ криміналістичного забезпечення діяльності по виявленню торгівлі людьми, на наш погляд, повинні входити: способи та прийоми виявлення ознак торгівлі людьми; техніко-криміналістичні засоби діяльності по їх виявленню; засоби та прийоми оперативно-розшукової діяльності для виявлення ознак торгівлі людьми; особливості взаємодії правоохоронних органів різних держав по виявленню ознак цих злочинів; основні напрямки підвищення ефективності роботи по виявленню торгівлі людьми тощо.

На нашу думку, криміналістична характеристика торгівлі людьми повинна включати такі елементи: а) способи вчинення торгівлі людьми; б) відомості про особу злочинця; в) відомості про особу потерпілого; г) «слідова картина» торгівлі людьми. Необхідність включення до методики розслідування торгівлі людьми етапу виявлення ознак злочину обумовлена перш за все специфікою механізму вчинення торгівлі людьми та особливостями одержання первісної інформації, підвищеною латентністю даного виду злочину і складністю виявлення його ознак.

Для вчинення вказаних злочинів також характерні наявність декількох взаємопов'язаних між собою етапів злочинної діяльності та їх ретельне планування, обов'язковими елементами якого, як правило, є:

- створення різноманітних фірм, які, прикриваючись підприємницькою діяльністю, фактично займаються вербуванням та вивезенням за кордон жінок під виглядом їх подальшого працевлаштування;

- підшукування поза межами України «ринків збуту» для продажу потерпілих з метою їх подальшої експлуатації;

- вибір способів для переміщення потерпілих через державний кордон України.

Певні криміналістичні особливості має торгівля людьми, в зв'язку з тим, що цей злочин вчиняється злочинними групами. Для криміналістичної характеристики таких злочинів суттєве значення мають дані про формування таких груп. Існування родинних зв'язків в злочинній ланці є дуже характерним для даного виду злочинів. Така родинність підвищує рівень організованості цих груп, надає їм більшу оперативність у вирішенні поточних питань і збільшує рівень конспірації. При вчиненні злочинів у сфері торгівлі людьми організованими злочинними групами, злочинці наполегливо здійснюють заходи з протидії розслідуванню.

Типові сліди торгівлі людьми доцільніше досліджувати, поділяючи їх за способами вербування потерпілих та способами переміщення їх через державний кордон України. Це дозволить виявити типові сліди протиправної діяльності в сфері торгівлі людьми: сліди-відображення; сліди-предмети, що належать злочинцю або потерпілому, що локалізуються в певних типових для даного злочину місцях і свідчать про вчинення злочинцями певної сукупності дій; сліди на тілі потерпілого чи

злочинця; інформаційні сліди у вигляді аудіо-відео записів, що мають відношення до справи.

Ефективність розслідування залежить від того, наскільки діяльність слідчого та взаємодіючих з ним органів дізнання відповідає особливостям злочину та обстановки, що складається під час розслідування. Така відповідність насамперед багато в чому визначається чітким уявленням про предмет доказування.

Вважаємо, що для підвищення ефективності розслідування торгівлі людьми є дослідження і подальша розробка типових слідчих ситуацій і розробка на цій основі рекомендацій з методики розслідування торгівлі людьми необхідні для правильної побудови слідчих версій, визначення напрямку розслідування, виявлення обставин, що мають значення для справи.

Одержано 30.10.2017

УДК 343.38

Андрій Анатолійович ВАСИЛЬЄВ,

кандидат юридичних наук, доцент, професор кафедри кримінального права і кримінології факультету № 1 Харківського національного університету внутрішніх справ

ДО ПИТАННЯ ПРО ПОСИЛЕННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ВЧИНЕННЯ ЗЛОЧИНУ З ВИКОРИСТАННЯМ ІНФОРМАЦІЙНО-ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙНИХ СИСТЕМ

Інформаційно-телекомунікаційні, інформаційні та телекомунікаційні системи як засоби або способи для з'єднання окремих користувачів у мережі Інтернет, а також соціальні служби (мережі) чи відеохостинги, настільки глибоко проникли у наше повсякденне життя, що ігнорування тих загроз, які існують поряд із безумовно позитивними їх якостями вже не тільки помилково, а у окремих випадках навіть злочинно. Мова йде про використання указаних систем як для вчинення явно злочинних діянь (наприклад, шахрайства, збуту наркотичних засобів та психотропних речовин, а в окремих випадках зброї та небезпечних матеріалів), так і для поширення закликів до вчинення протиправних діянь, схилення до розпалювання ненависті чи розбрату, поширення неправдивої інформації, яка містить відомості, що ганьблять конкретну особу чи групу осіб тощо. Інформація, що поширюється мережею Інтернет, користувачем, нажаль, не завжди сприймається критично, що використовується автором або «власником» цієї інфо-